

Sotsiaalala töötajad kriisi keskmes

Sirlis Sõmer-Kull

Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon (ESTA)

ESTA kogus oma liikmetelt tagasisidet, kuidas on kriis nende igapäevatööd mõjutanud, ja ka esimesi mõtteid, millele peaks pärast kriisi sotsiaalvaldkonnas suuremat tähelepanu pöörama.

Viimaste kuude kriisiolukord on nõudnud kiiret reageerimist ka sotsiaalvaldkonnalt ning pannud eesliini töötajatele suure koormuse. Kriisi suuremad mõjud sotsiaalvaldkonnale on tõenäoliselt alles ees. Kui töötamise võimalused jäävad piiratuks ning majanduse taastumisele kulub aega, võib suurenda nende inimeste hulka, kes vajavad abi nii igapäevaeluga toime tulekul, lähedase hooldamisel või ka sissetuleku tagamisel.

Kriisiolukorra murekohad

Kriisi esimestel päevadel ja nädalatel oli kõige kiirem mure, kust leida töötajatele isikukaitsevahendeid. Kiirelt tõusid tähelepanu keskmesse hooldekodud, kus nii klientide kui ka töötajate haigestumise risk ongi kõige kõrgem. Isikukaitsevahendeid vajavad ka koduhooldustöötajatele või hoolekandesektorile appi tulnud vabatahtlikud. Juhised ja kaitsevahendid jõudsid töötajateni kiiresti. Kaitsevahendite olemasolu ning nende oskuslik kasutamine hooldustoimingute tegemisel on vajalik ka pärast eriolukorra lõppemist.

Eriolukorra alguses levisid meedias üsna segased sõnumid kaitsevahendite olemasolu kohta hooldekandteenustel. Jäi mulje, et vahendeid hoolekandele ei jagu, mis omakorda

tekitas ebakindlust inimeste valmisolekus minna hoolekandeaustustesse appi või suurendas lähedaste muret, kas nende pereliikmel on teenustel ikka hea ja turvaline. Selged sõnumid, et valdkonnas on tagatud töötajate kaitse ka kriisolekorrast ning töötajad on koolitatud ja professionaalsed, suurendaks usaldust veelgi enam.

Kiiresti kasvas lisatööjõuvajadus haigestunud töötajate asendamiseks ning mõnel pool ka suurenenud tööjõuvajaduse katmiseks. Mitmed hoolekandeaustused ja omavalitsused on tundnud omal nahal, et mõnikord on vaja leida uued töötajad isegi vähem kui 24 tunniga. Selleks kasutatakse kõiki võimalikke kanaleid, võrgustikke ja ka tutvusringkonda.

Sotsiaaltöö on kogukonnapõhine, kogukonnaga seotuse olulisust näitab ka kriisiaeg.

Mõttekoht edaspidiseks oleks luua kvalifitseeritud sotsiaalvaldkonna töötajate register. Registrisse kuulumine tõendab tööandjale töötaja vajaliku kvalifikatsiooni olemasolu ning teisalt võimaldab pöörduda valdkonna inimeste poole, nt kiire lisatööjõu vajaduse

korral või ka muudel teemadel.

Positiivsena võiks välja tuua sotsiaalministeeriumi algatusel ning Eesti Töötukassa, haridus- ja teadusministeeriumi ja kutsekoolide koostöös kiirelt valminud lühikese abihooldajate ja hooldajate e-õppe koolituse. Esimesed õppurid on selle juba lõpetanud ja saanud asuda tööle. Siiski, keerulisem on olnud leida tuhandete töötute seast ja töökuulutuste kaudu inimesi, kes sooviksid asuda tööle hoolekandeteenustele. Üleskutse hoolekandeesutustele ning loomulikult mõttekoht ka ESTA-le – kuidas tutvustada sotsiaalala töötajate tööd avalikkusele veelgi rohkem ning näidata, et sotsiaalala töötaja on professionaalne, pühendunud, inimeste jaoks vajalik ning kriisi ajal turvaliselt kaitstud töötaja.

Toetagem sotsiaalvaldkonna töötajaid

Mõneti ootamatuna tulid sõnumid, et kriisikoldes töötanud inimesi, sh ka tervenenuid, hakati sildistama kui „ohtlike haiguselevitajaid”. Teada on ka suulisi rünnakuid. Siin on hea korrata ESTA juhatuse liikme Kai Rannastu sõnu: „Kutsume üles inimesi säilitama meelerahu olukorras, kus valitseb hirm ja hakkame tekkinud olukorras väsima. Meid võiks rahustada teadmine, et tervishoiu ja sotsiaalvaldkonna töötajad on testitud. Hooldekodude kliendid on testitud. Peame koos töötajatega kinni hügieeni- ja 2+2 nõudest. Asutused on varustatud kaitsevahenditega, töötajad on kiiresti ära õppinud käitumise viirusohtlikus olukorras. Paljud hooldustöötajad on praegu loobunud isiklikust elust, püsidis nädalate kaupa töökohas. Nende inimeste panus on väga suur, et meie eakad ja erivajadusega inimesed püsiksid terved ja hooldatud. Ka Sinu lähedased täna ja tulevikus. Jäägem siis väarikateks, kohates poes või tänaval oma tuttavat sotsiaalala inimest.”

Sotsiaaltöö on kogukonnapõhine, kogukonnaga seotuse olulisust näitab ka kriisiaeg. Iga omavalitsus on oma piirkonnas püüdnud leida kiireid lahendusi või teinud kiireid ümberkorraldusi teenustes, kaasates kogukondi ja tehes koostööd vabatahtlike organisatsioonidega. Näiteid on nii vabatahtlikest, kes helistavad liikumispäästjatele või kodu olevatele eakatele või eraisikutest, kes on pannud öla alla nt arvutite soetamiseks majanduslikes raskustes peredele, et lapsed saaksid kodus õppida. Koostööd kogukondadega tehti enne kriisi ja loodetavasti muutub see pärast kriisi veelgi tugevamaks. ESTA koostöös ajakirjaga Sotsiaaltöö kutsus üles jagama lugusid heast koostöökogemusest. Heast praktikast saaksid õppida teisedki ja selle kaudu saab ka tunnustada kodanikualgatusi, organisatsioone, kogukondi või üksikisikuid, kes on vabatahtlikult panustanud.

ESTA hinnangul on väga oluline tagada sotsiaalvaldkonna töötajatele supervisiooni või ka mentorluse, koovisiooni või *coaching*'u kättesaadavus. Praeguseks on mitmeid kriisiabi- ja hingeabi saamise võimalusi, info on kättesaadav valituse kriisiabi veebilehel.

Oluline on võimaldada sotsiaalvaldkonna töötajatel osaleda koovisioonigrupis ja vajaduse korral saada individuaalset supervisiooni.

Sotsiaalkindlustusamet algatas laiapõhjalise arutelu psühhosotsiaalse abi tagamise süsteemi loomise võimalustest sotsiaalvaldkonnas. Väga positiivne on, kui praegune eriolukorra kogemus loob aluse ja annab tõekeha püsiva psühhosotsiaalse toe saamise süsteemi loomiseks sotsiaalala töötajatele. ESTA koostas pärast 2018. aasta 6. kongressi valitsusele ja riigikogule pöördumise, mille ühes punktis rõhutas, et on oluline võimaldada sotsiaalvaldkonna

töötajatel osaleda kovisioonigrupis ja vajaduse korral saada individuaalset supervisiooni. Vahtu klienditöö tegija toetamisele lisaks peab tähelepanu pöörama ka sotsiaalvaldkonna juhtidele, pakkudes neile samasuguseid võimalusi nt *coaching*'u või mentorluse kaudu. Sooviksin tunnustada kõiki sotsiaalvaldkonna

töötajaid tähendusliku ja tänuväärse töö eest keerulisel ajal. Hea on anda edasi Nõmme Pihlakakodu tegevusjuhendaja Anu Liibeki head mõtted: „Töötajad, kes seda tööd teevad, on ERILISED INIMESED, kes igal hetkel ja igas olukorras, unustades vahel oma vajadused, peavad saama olukorraga hakkama!” **S**